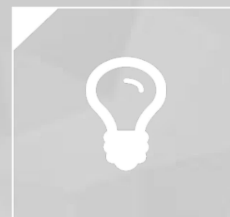

Aula
Research

Kysely vesihuollon tilasta vesihuollon päättäjille Tiivistelmä

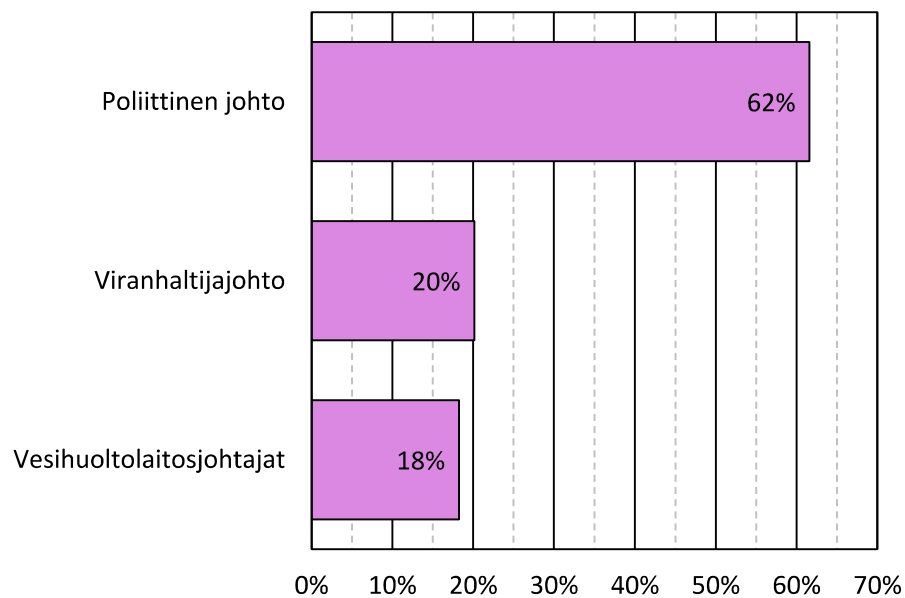
Taustaa tutkimuksesta

- Aula Research Oy teki Suomen Vesilaitosyhdistyksen toimeksiannosta vesihuoltoa koskevan selvityksen kuntapäättäjien ja vesilaitosjohtajien parissa
- Selvityksen kohderyhmänä olivat:
 - Vesihuollosta vastaavien luottamustoimien haltijat, kuten vesilaitosten hallitusten ja johtokuntien jäsenet tai teknisten lautakuntien jäsenet riippuen kunnan vesihuoltolaitoksen organisaatiomuodosta (osakeyhtiö, liikelaitos, taseyksikkö)
 - Kuntien johtavat viranhaltijat, kuten kunnanjohtaja, tekniset johtajat, talous- ja hallintojohtajat
- Selvityksellä pyrittiin vastaamaan esimerkiksi seuraaviin tutkimuskysymyksiin
 - Millaiseksi vesihuollon nykytila arvioidaan?
 - Miten tärkeä rooli kuntien omistajaohjauksella on vesihuoltoon?
 - Millaisin keinoin vesihuollon resursseja voisi vahvistaa?
- Selvitys toteutettiin sähköisenä kyselynä, jota täydennettiin myös puhelinhaastatteluin:
 - 263 vesihuollon vaikuttajaa vastasi kyselyyn, jolloin vastausprosentti oli 14
 - Kyselyn otos kerättiin 6.3.-14.4.2026

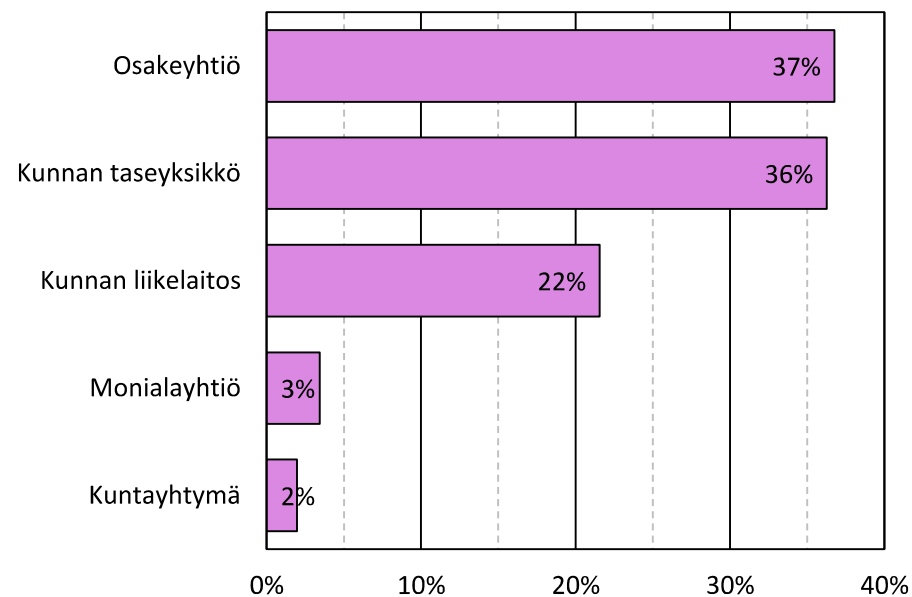
Taustatietoja vastaajista

Johdon vastaajaryhmät

■ Kaikki vastaajat (n=263)

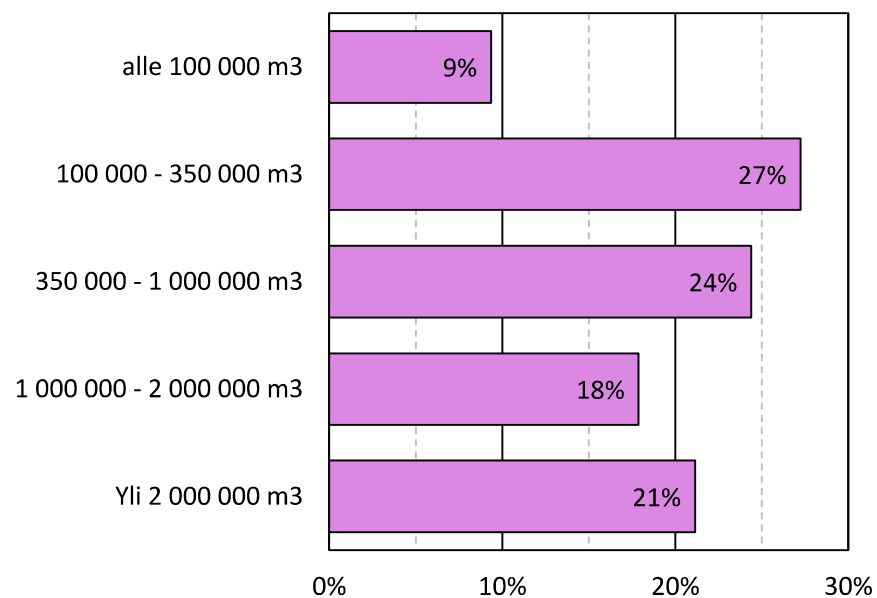
Vastaajan edustaman vesilaitoksen organisaatiomuoto

■ Poliittinen johto ja vesilaitosjohtajat (n=204)

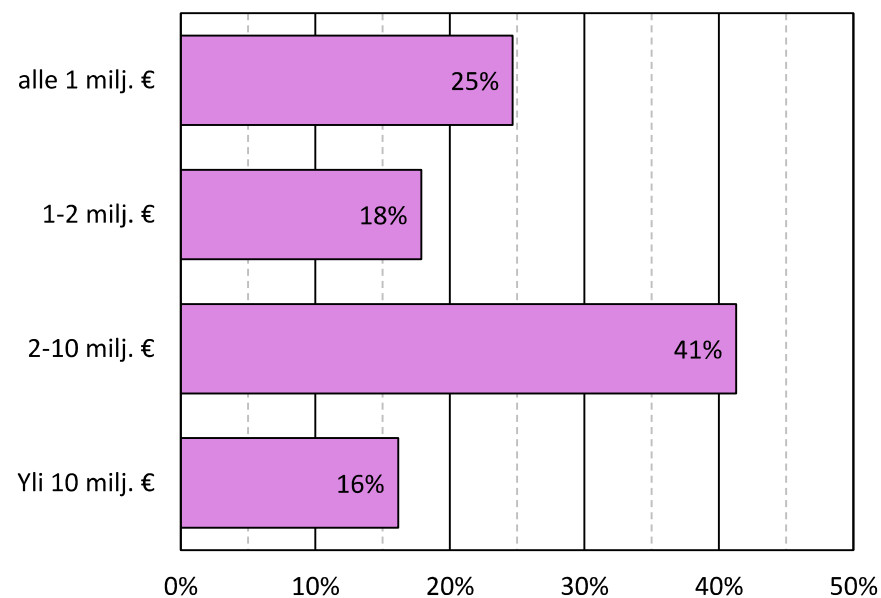
Taustatietoja vastaajista

Vastaajan edustaman vesilaitoksen mittaluokka

■ Kaikki vastaajat (n=263)

Vastaajan edustaman vesilaitoksen liikevaihto

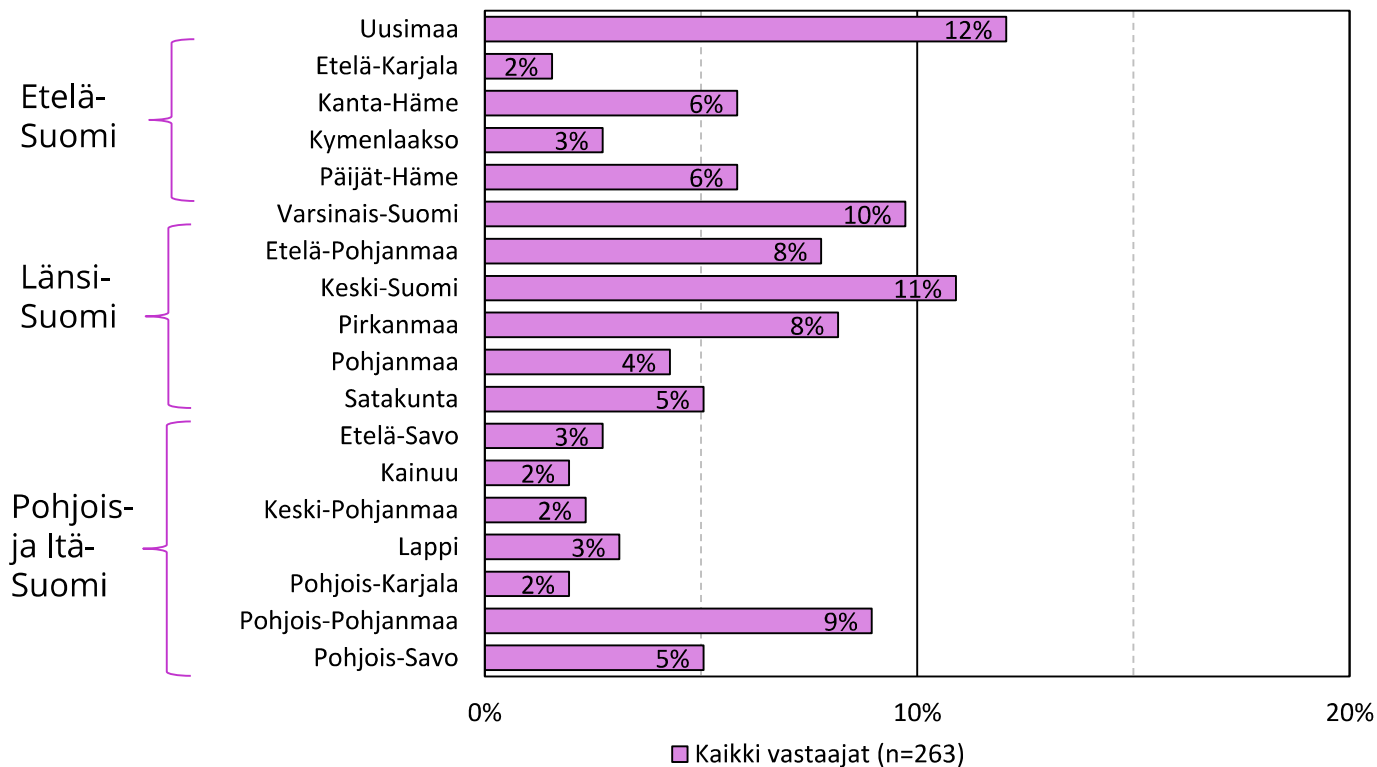
■ Kaikki vastaajat (n=263)

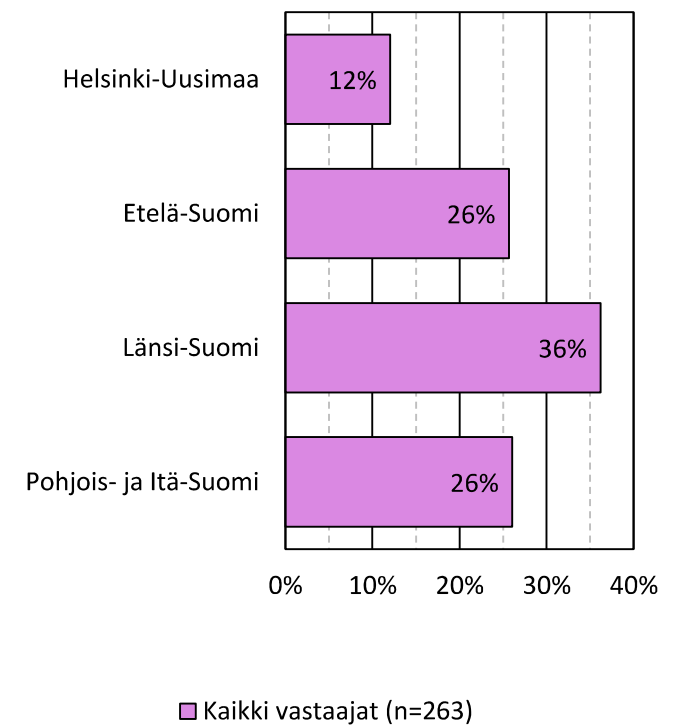
Taustatietoa vastaajista

Alueellinen jakauma

Vastaajien jakauma maakunnittain

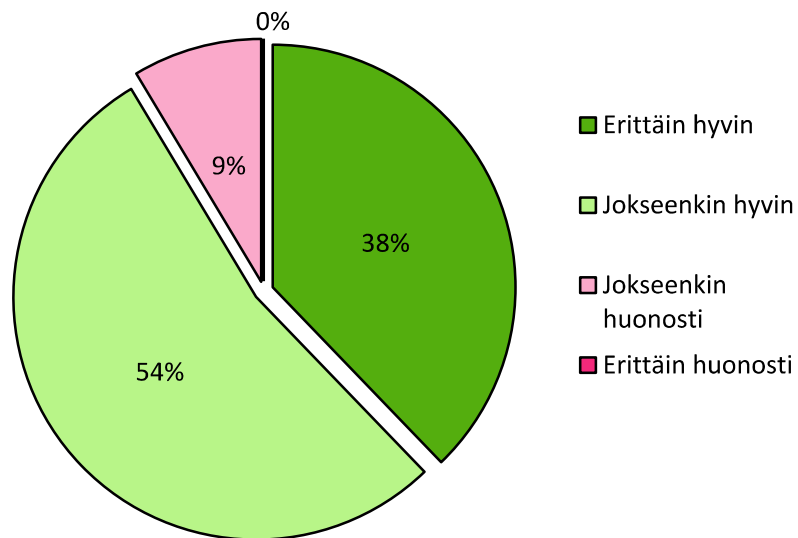

Vastaajien jakauma NUTS2-aluejaon mukaan

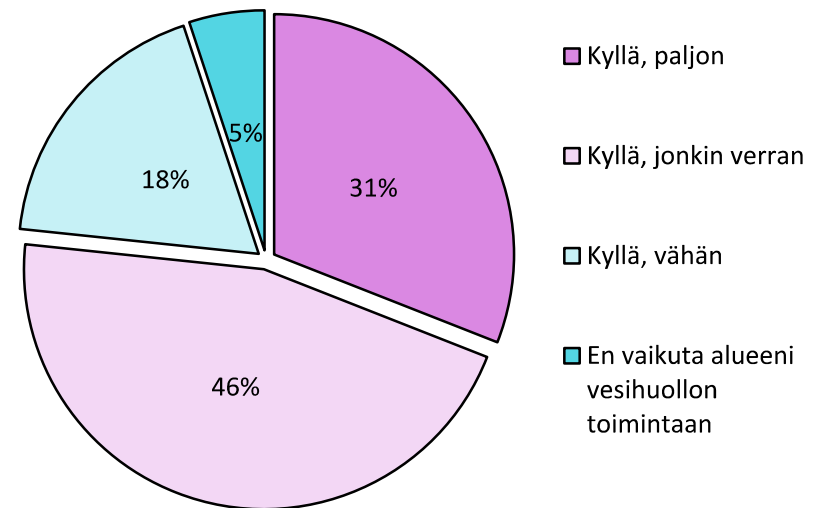

Tuntemus vesihuollon tilasta

Miten hyvin arvioit tuntevasi alueesi vesihuollon tilan ja toiminnan?
Kaikki vastaajat pl. vesilaitosjohtajat (n=209)

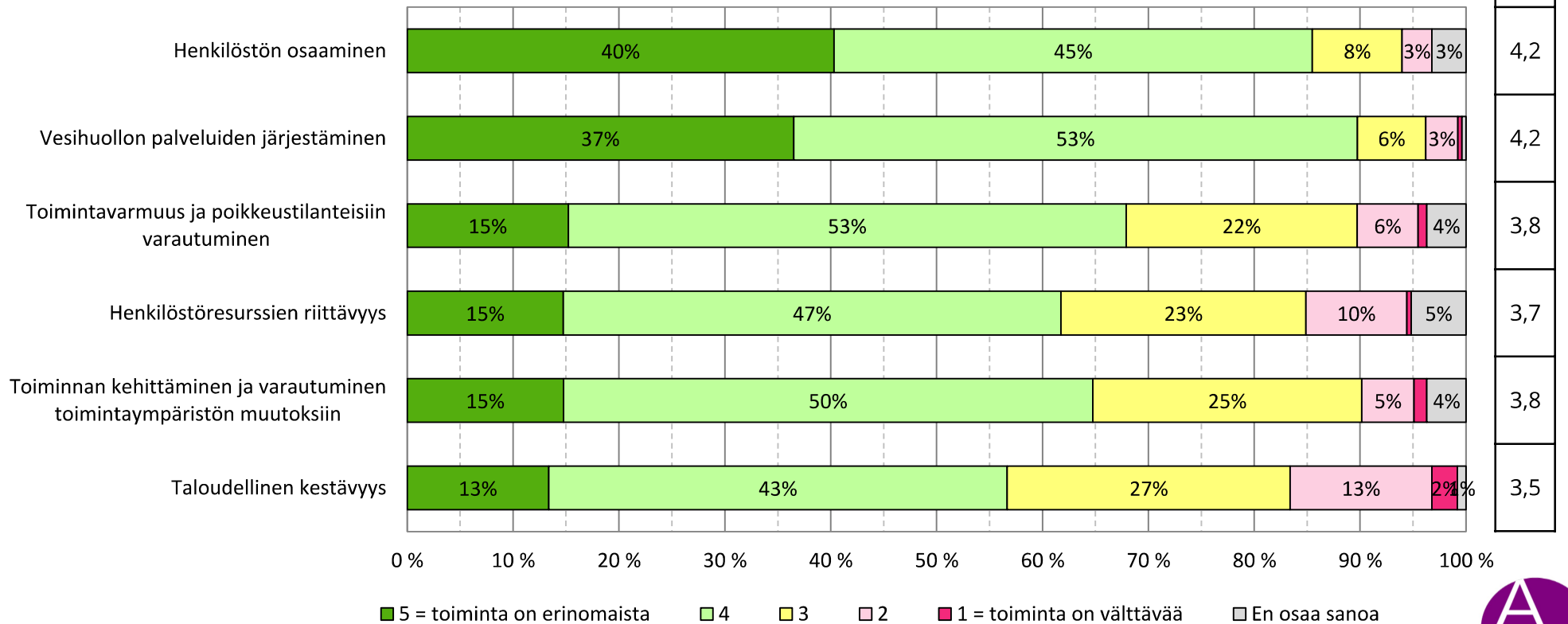

Pystytkö työsi tai luottamustoimesi kautta vaikuttamaan alueesi vesihuollon toimintaan?
Kaikki vastaajat pl. vesilaitosjohtajat (n=209)

Vesihuoltolaitoksen arviointi

Kuinka hyvin arvioisit alueesi vesihuoltolaitoksen suoriutuvan seuraavilla osa-alueilla? Arvioi asteikolla 1-5 siten, että 1 = toiminta on välttävää ja 5 = toiminta on erinomaista.

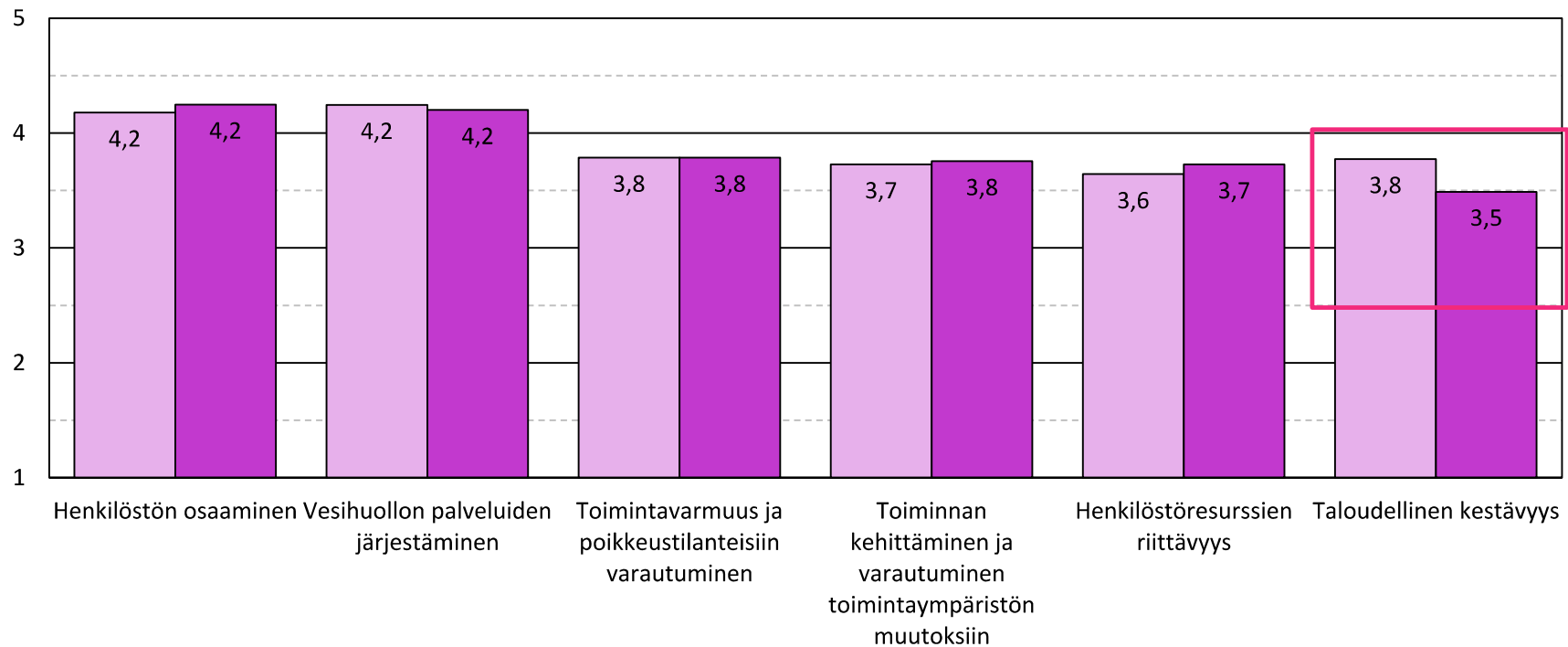

Vesihuoltolaitoksen arviointi

Aikasarjavertailu

Arvioi asteikolla 1-5 siten, että 1 = toiminta on välttävää ja 5 = toiminta on erinomaista.

Kuinka hyvin arvioisit alueesi vesihuoltolaitoksen suoriutuvan seuraavilla osa-alueilla?

Vuoden 2022 kyselyssä kohderyhmässä ei vesilaitosjohtajia

□ Kaikki vastaajat 2022 (n=441)

■ Kaikki vastaajat (pl. vesilaitosjohtajat) 2026 (n=215)

Vesihuoltolaitoksen arviointi

Toiminnan mittaluokka

Kuinka hyvin arvioisit alueesi vesihuoltolaitoksen suoriutuvan seuraavilla osa-alueilla? Arvio asteikolla 1-5 siten, että 1 = toiminta on välttävää ja 5 = toiminta on erinomaista.	Kaikki vastaajat (n=263)	alle 100 000 m ³ (n=23)	100 000 – 350 000 m ³ (n=67)	350 000 – 1 000 000 m ³ (n=60)	1 000 000 – 2 000 000 m ³ (n=44)	Yli 2 000 000 m ³ (n=52)
Henkilöstön osaaminen	4,3	4,1	4,2	4,2	4,4	4,4
Vesihuollon palveluiden järjestäminen	4,2	4,0	4,2	4,2	4,4	4,4
Toimintavarmuus ja poikkeustilanteisiin varautuminen	3,8	3,9	3,7	3,7	4,0	3,8
Toiminnan kehittäminen ja varautuminen toimintaympäristön muutoksiin	3,7	3,7	3,6	3,7	4,0	3,8
Henkilöstöressurssien riittävyys	3,7	3,5	3,6	3,6	3,9	3,9
Taloudellinen kestävyys	3,5	2,9	3,6	3,3	3,8	3,8
<i>Keskiarvo:</i>	<i>3,9</i>	<i>3,7</i>	<i>3,8</i>	<i>3,8</i>	<i>4,1</i>	<i>4,0</i>

Vesihuoltolaitoksen arviointi

Organisaatiomuoto

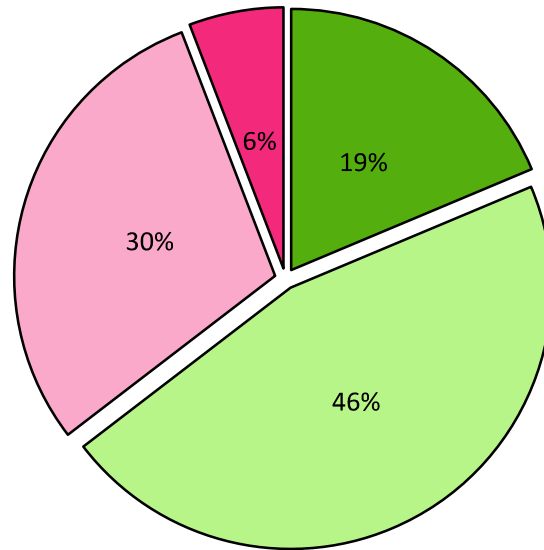
Kuinka hyvin arvioisit alueesi vesihuoltolaitoksen suoriutuvan seuraavilla osa-alueilla? Arvio asteikolla 1-5 siten, että 1 = toiminta on välttävää ja 5 = toiminta on erinomaista.	Kaikki vastaajat (n=263)	Osakeyhtiö (n=75)	Kunnan taseyksikkö (n=74)	Kunnan liikelaitos (n=44)
Henkilöstön osaaminen	4,3	4,4	4,1	4,5
Vesihuollon palveluiden järjestäminen	4,2	4,4	4,1	4,4
Toimintavarmuus ja poikkeustilanteisiin varautuminen	3,8	4,0	3,6	4,0
Toiminnan kehittäminen ja varautuminen toimintaympäristön muutoksiin	3,7	3,8	3,8	4,0
Henkilöstöresurssien riittävyys	3,7	3,8	3,6	3,8
Taloudellinen kestävyys	3,5	3,7	3,5	3,8
Keskiarvo:	3,9	4,0	3,8	4,1

Omistajaohjauksen voimakkuus

Kuinka voimakasta omistajaohjaus on alueesi vesihuoltolaitoksen toiminnassa?

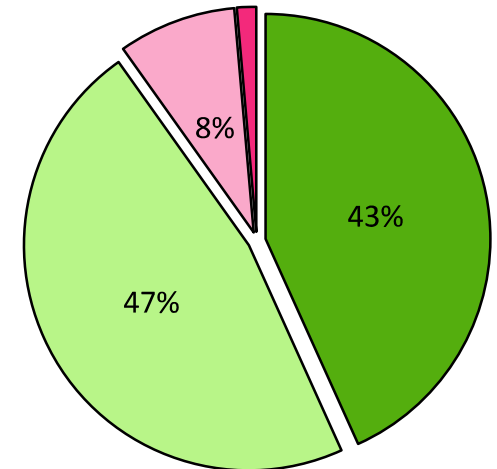
Kaikki vastaajat (n=263)

■ Erittäin voimakasta ■ Jonkin verran voimakasta ■ Ei kovin voimakasta ■ Ei lainkaan voimakasta

Kysely 2022:

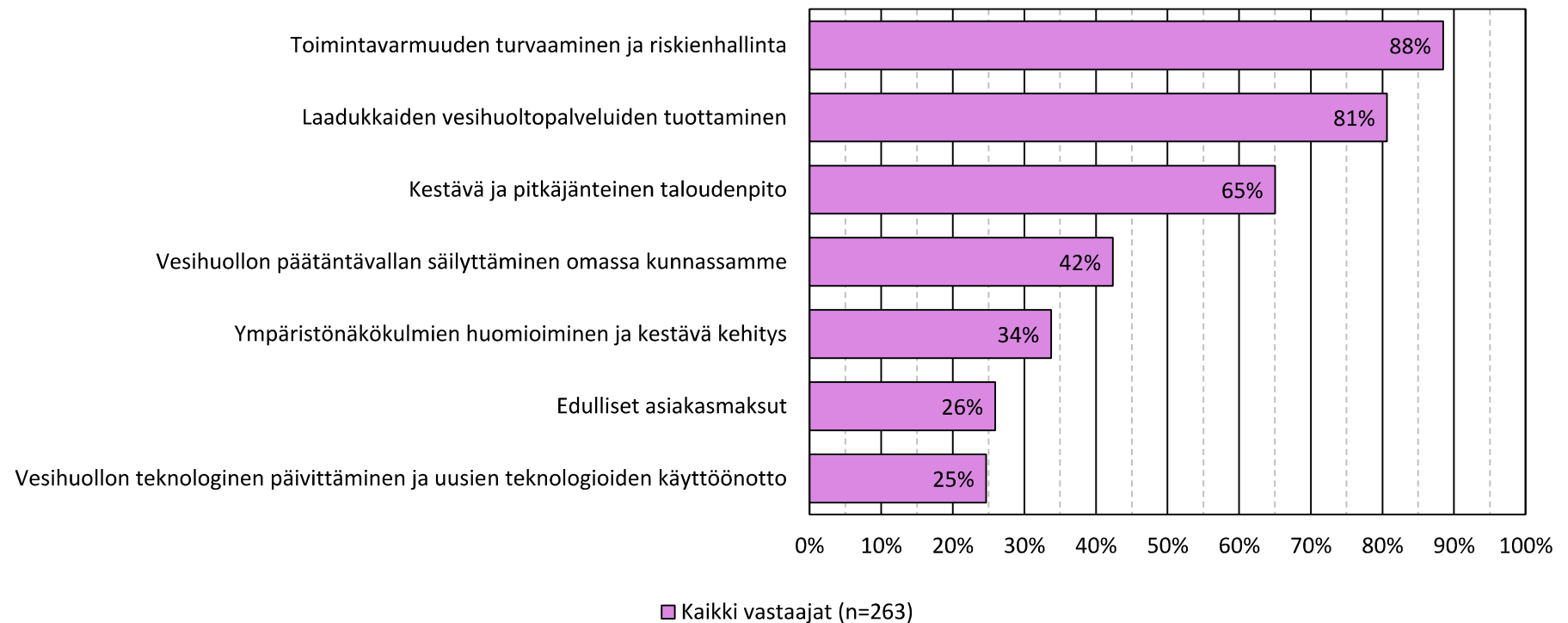
Miten merkittäväksi arvioit omistajaohjauksen vaikutuksen alueesi vesihuoltolaitoksen toimintaan?

■ Erittäin merkittävä ■ Jonkin verran merkittävä
■ Ei kovin merkittävä ■ Ei lainkaan merkittävä

Vesihuollon tärkeimmät tavoitteet

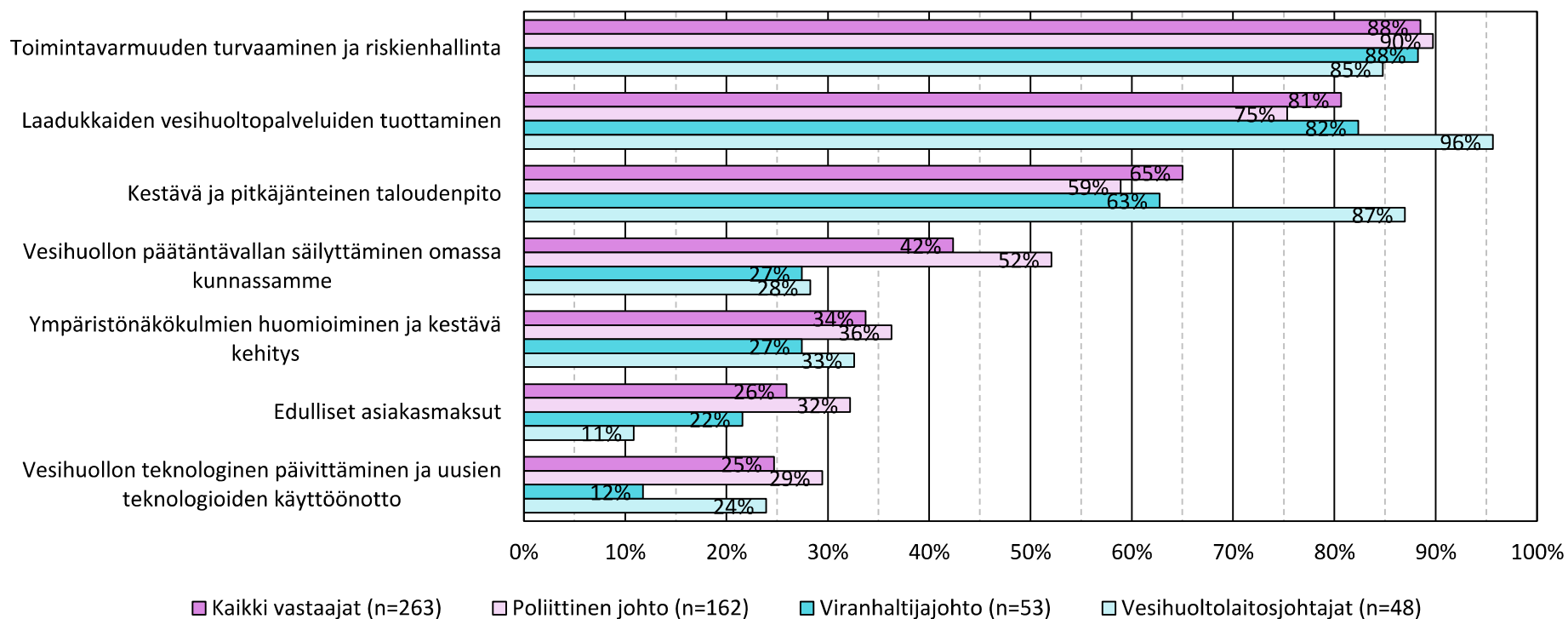
Mitkä seuraavista ovat mielestäsi tärkeimpiä tavoitteita vesihuollossa? Voit valita useamman vaihtoehdon.

Vesihuollon tärkeimmät tavoitteet

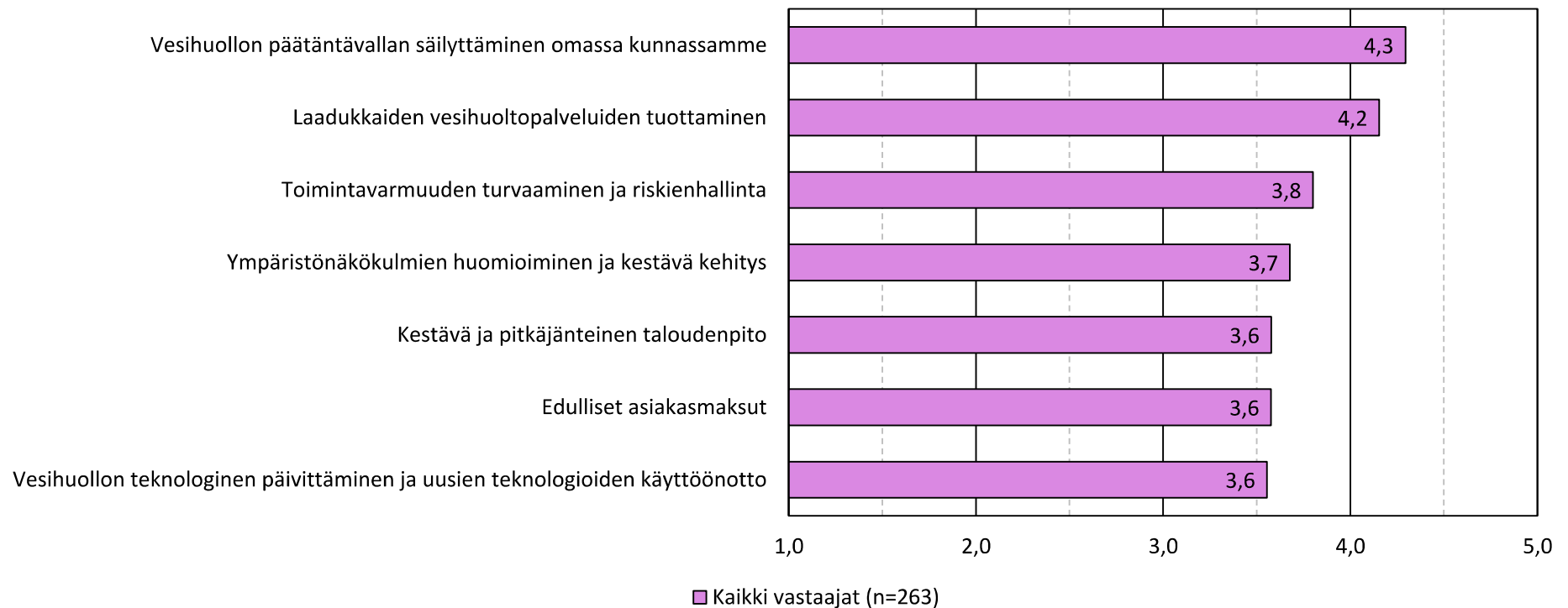
Johdon vastaajaryhmät

Mitkä seuraavista ovat mielestäsi tärkeimpiä tavoitteita vesihuollossa? Voit valita useamman vaihtoehdon.

Vesihuollon onnistuminen

Miten hyvin alueesi vesihuolto on arviosi mukaan onnistunut seuraavissa tavoitteissa? Arvioi asteikolla 1-5 siten, että 1 = toiminta on välttävää ja 5 = toiminta on erinomaista.

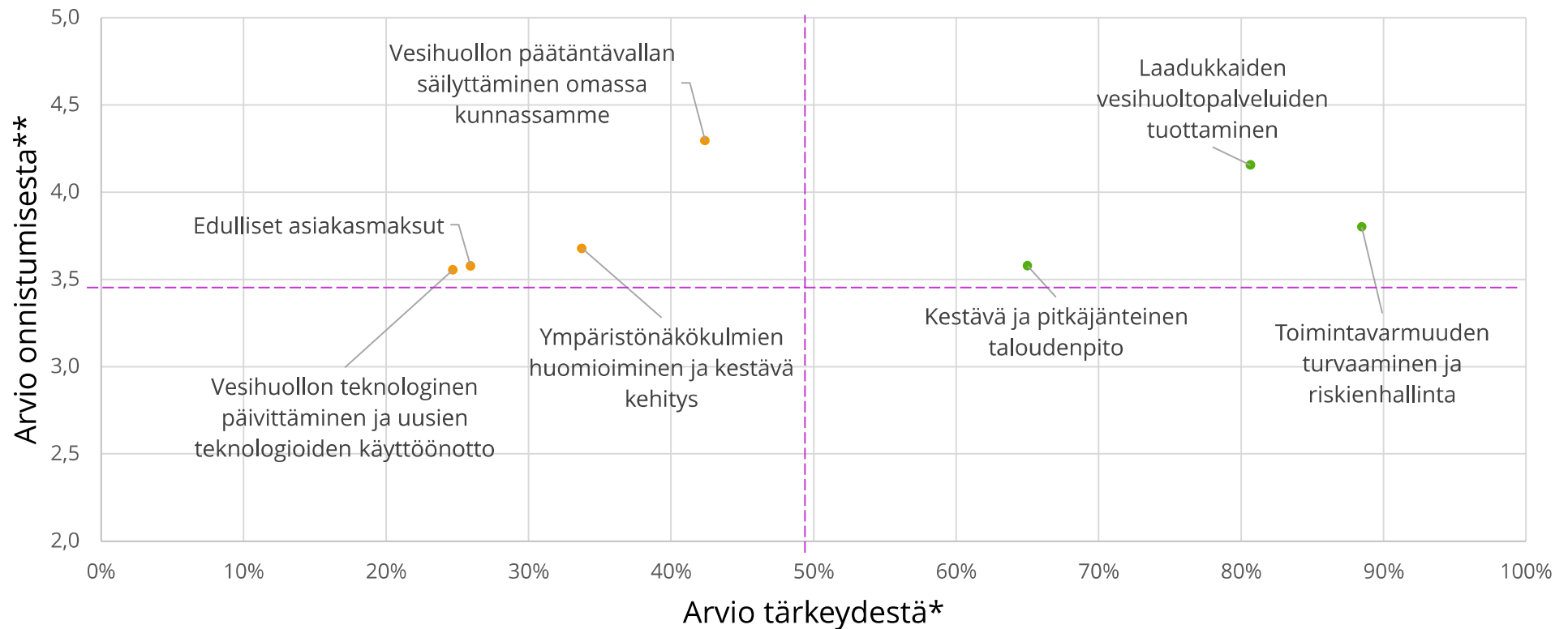
Vesihuollon strategiset tavoitteet

Tärkeys-nykytila analyysi

* Mitkä seuraavista ovat mielestäsi tärkeimmät tavoitteet alueesi vesihuollossa? X-akselilla prosenttiosuus vastaajista, jotka ovat valinneet ko. tekijän.

** Miten hyvin alueesi vesihuolto on arvosia mukaan onnistunut seuraavissa tavoitteissaan? Arvio asteikolla 1-5 siten, että 1 = toiminta on välttävää ja 5 = toiminta on erinomaista.

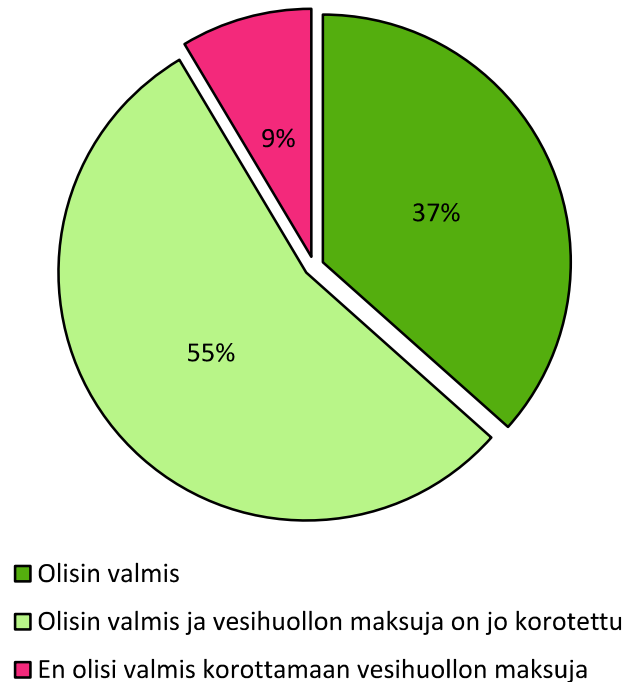
Vesihuollon tärkeimmät tavoitteet ja niissä onnistuminen

Valmius korottaa vesihuollon maksuja

Olisitko valmis korottamaan vesihuollon maksuja saneerausvelan taittamiseksi ja tarvittavien investointien toteuttamiseksi?

Kaikki vastaajat (n=263)

Tähän voit perustella vastaustasi (n=60):

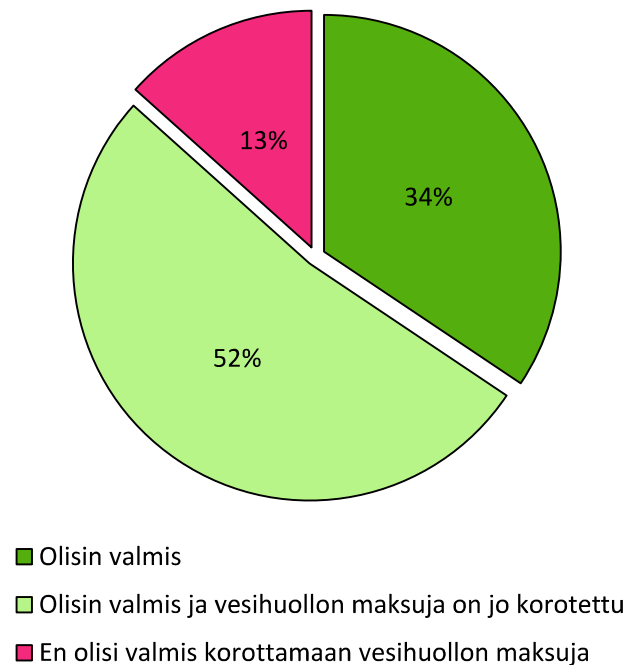
- Perustelut vesihuollon maksun korotuksille
 - Saneerausvelan ja ikääntyvän infrastruktuurin pakottavuus
 - Lainsäädännöllinen velvollisuus
 - Investointipaineet ja varautuminen tulevaisuuteen
 - Yleinen kustannusten nousu
- Perustelut korotusten haluttomuudelle
 - Maksuja on jo korotettu
 - Poliittinen vastustus /hyväksymättömyys
 - Muu toiminnan tehostaminen ennen korotuksia
 - Ei nähdä tarvetta korotuksille

Valmius korottaa vesihuollon maksuja

Vertailu kuntavaalien ehdokaskyselyyn 2025

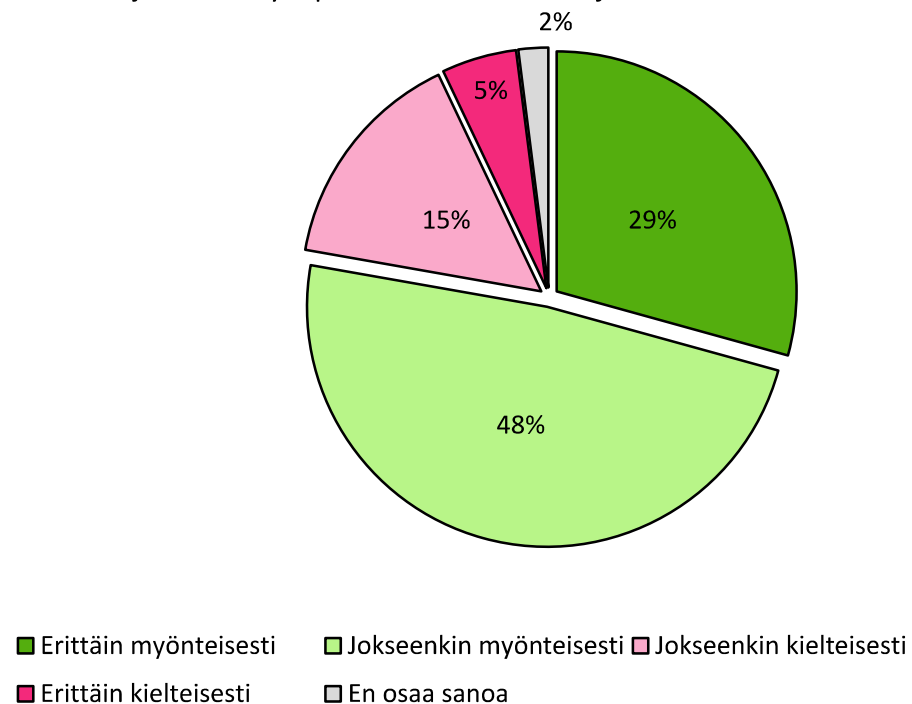
Poliittinen johto:

Olisitko valmis korottamaan vesihuollon maksuja saneerausvelan taittamiseksi ja tarvittavien investointien toteuttamiseksi?

Ehdokaskysely 2025:

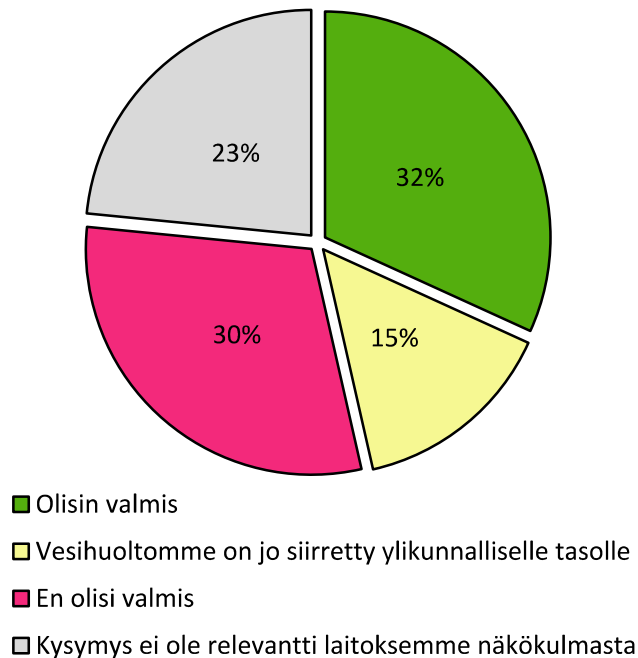
Miten suhtautuisit siihen, että vesimaksuja korotettaisiin kunnassasi 5 eurolla per henkilö kuukaudessa, jos se mahdollistaisi rapistuvien vesihuoltoverkoston korjaamisen ja auttaisi ylläpitämään laadukasta ja turvallista vesihuoltoa?

Valmius ylikunnalliseen vesihuoltoon

Olisitko valmis siirtämään vesihuollon suurempaan yksikköön ylikunnalliselle tasolle, jos laitoksenne ei pystyisi turvaamaan vesihuollon toimintavarmuutta?

Kaikki vastaajat (n=263)

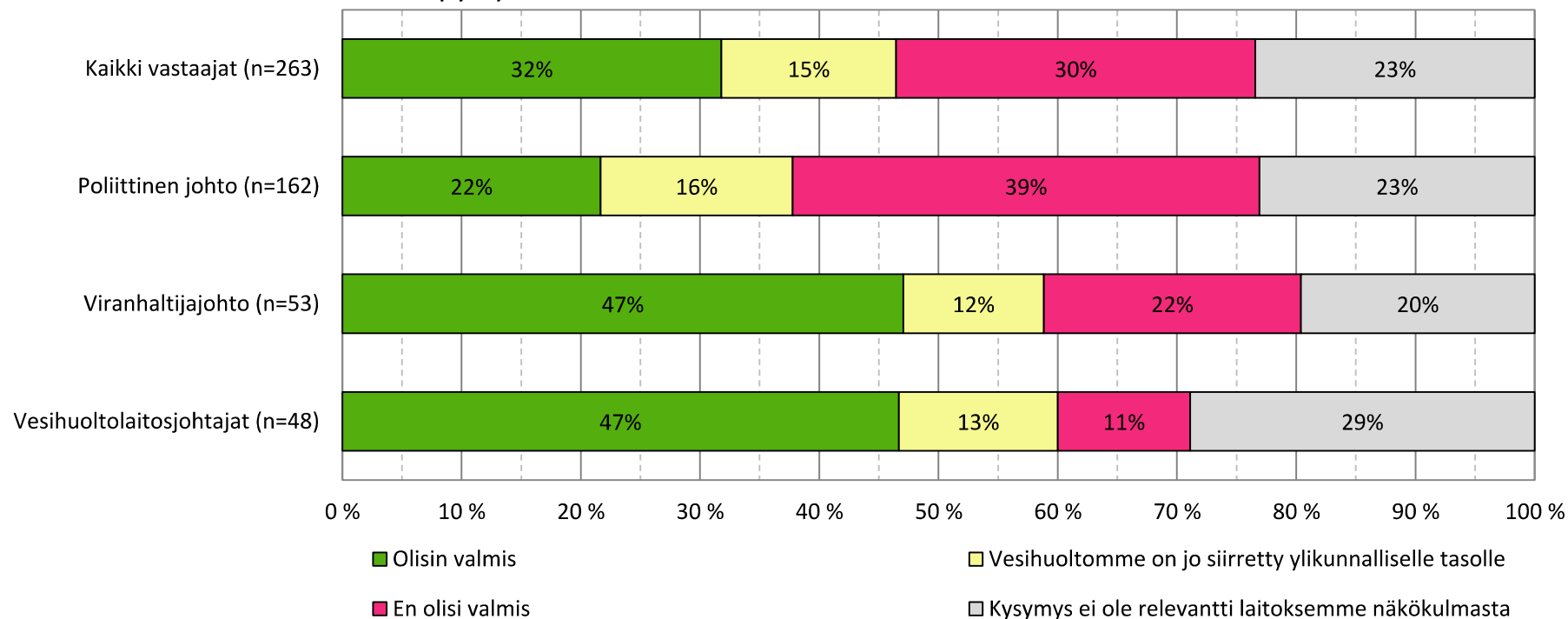
Tähän voit halutessasi perustella vastaustasi (n=58)

- Myönteinen:
 - Jos toimintavarmuutta ei muuten voida turvata
 - Suurempi yksikkö kyvykkäämpi
 - Pienet yksiköt eivät selviä vaatimuksista
- Kielteinen:
 - Päätösvallan menettäminen
 - Huoli kustannusten noususta
 - Suuria yksiköitä pidetään kankeina
 - Kysymystä ei pidetä oman kunnan kohdalla ajankohtaisena
- Ehkä
 - Yhteistyö laitosten välillä enemmän kuin yhdistyminen

Valmius ylikunnalliseen vesihuoltoon

Johdon vastaajaryhmät

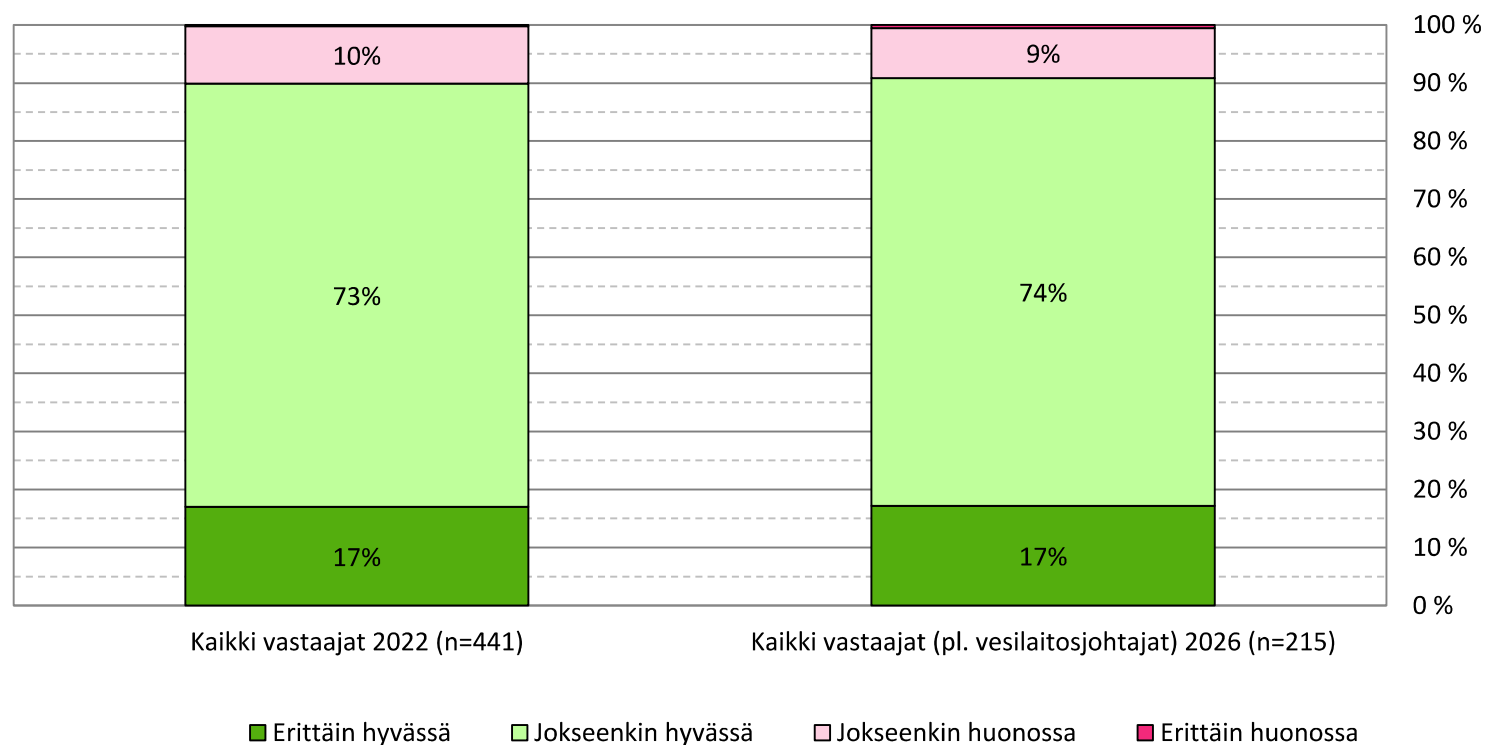
Olisitko valmis siirtämään vesihuollon suurempaan yksikköön ylikunnalliselle tasolle, jos laitoksenne ei pystyisi turvaamaan vesihuollon toimintavarmuutta?

Vesihuollon tila

Aikasarjavertailu

Kuinka hyvässä kunnossa alueenne vesihuolto on tulevaisuutta ajatellen?

Vuoden 2022 kyselyssä
kohderyhmässä ei vesilaitosjohtajia

11.5.2026

Luottamuksellinen

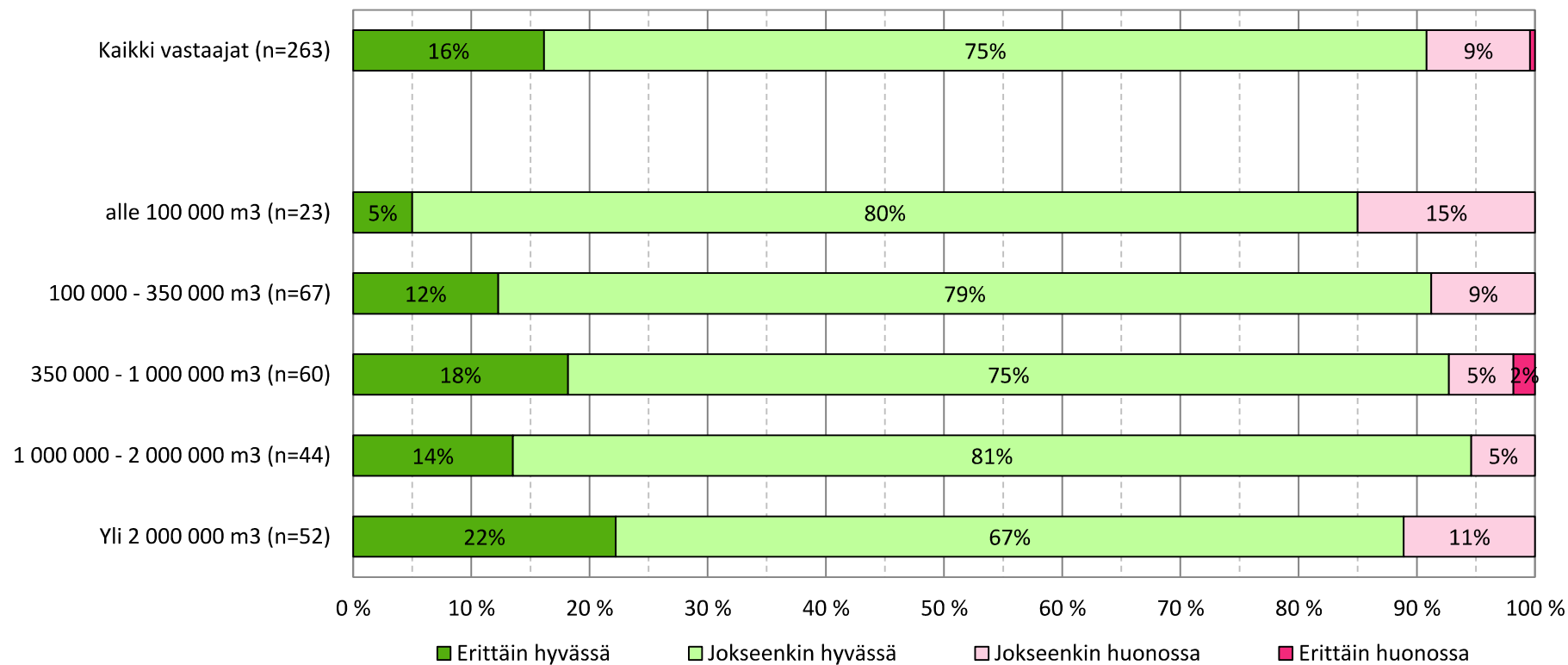
20

Vesihuollon tila

Toiminnan mittaluokka

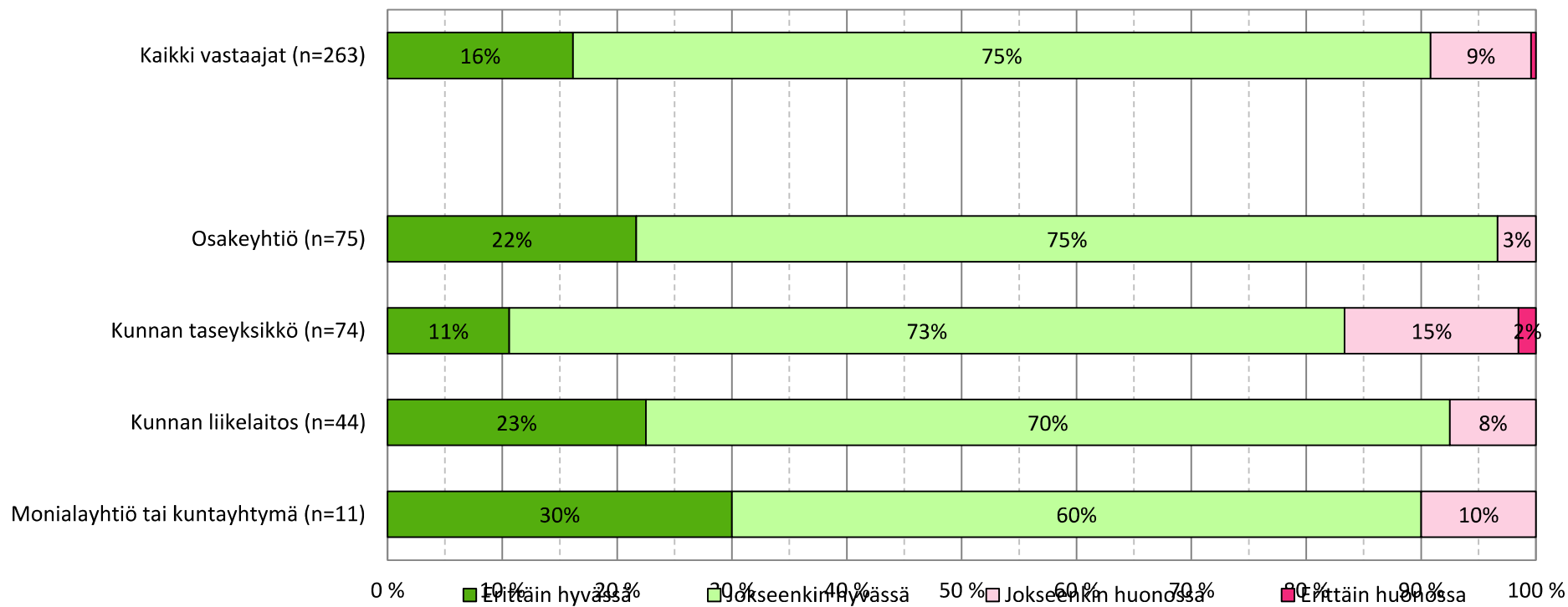
Kuinka hyvässä kunnossa alueenne vesihuolto on tulevaisuutta ajatellen?

Vesihuollon tila

Organisaatiomuoto

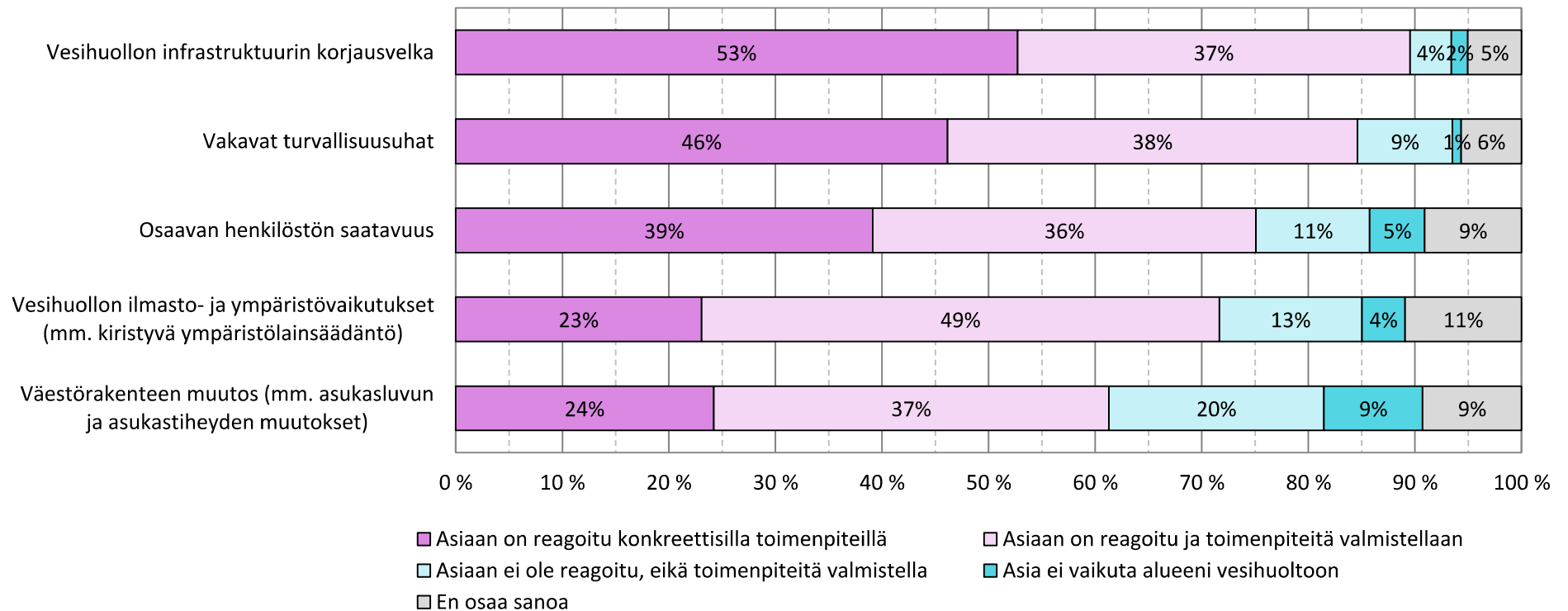
Kuinka hyvässä kunnossa alueenne vesihuolto on tulevaisuutta ajatellen?

Haasteisiin reagoimisen taso

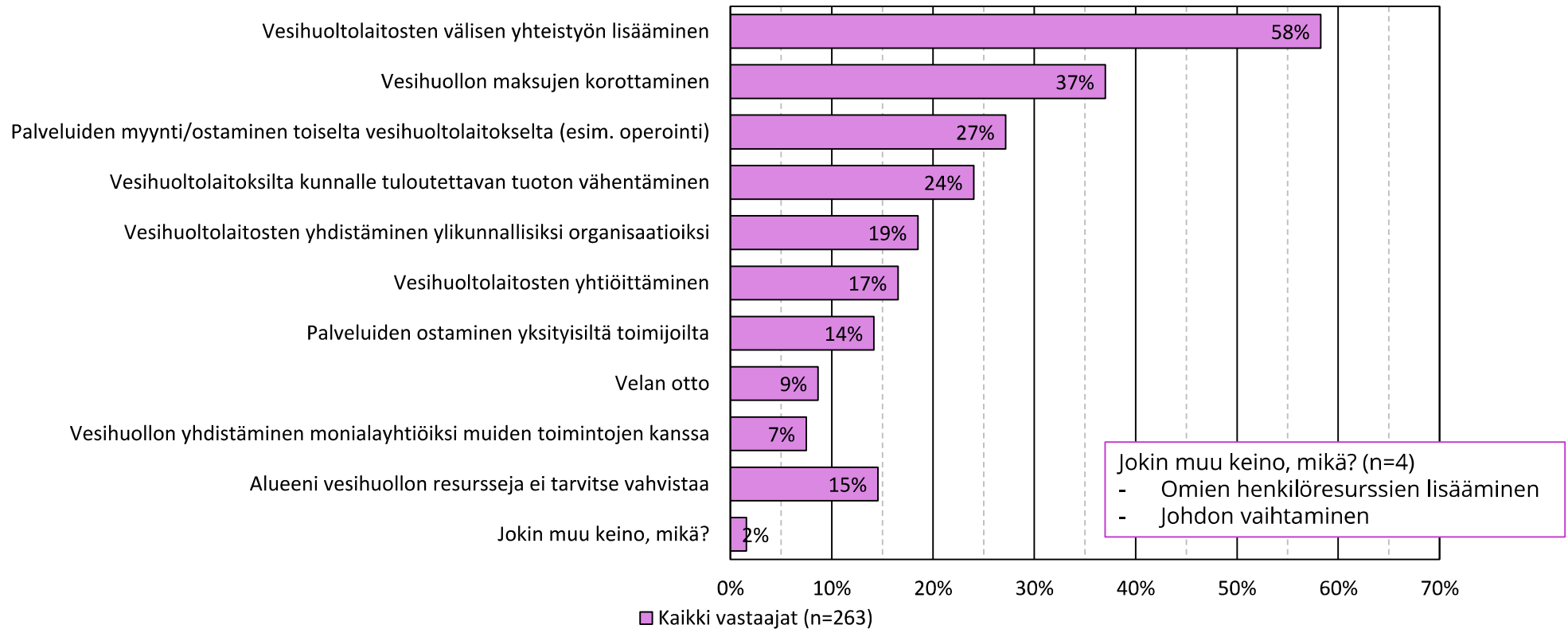
Kaikki vastaajat (n=263)

Vesihuoltoon vaikuttaa tulevina vuosina monenlaiset muutokset ja haasteet. Miten alueesi vesihuollossa on reagoitu seuraaviin muutoksiin ja haasteisiin?

Vesihuollon resurssien vahvistamisen keinot

Jos vesihuollon resursseja on vahvistettava, mitkä seuraavista ovat mielestäsi parhaita keinoja tähän?

Vesihuollon resurssien vahvistamisen keinot

Johdon vastaajaryhmät

Jos vesihuollon resursseja on vahvistettava, mitkä seuraavista ovat mielestäsi parhaita keinoja tähän?	Kaikki vastaajat (n=263)	Poliittinen johto (n=162)	Viranhaltija-johto (n=53)	Vesilaitosjohtajat (n=48)
Alueeni vesihuollon resursseja ei tarvitse vahvistaa	15 %	17 %	16 %	6 %
Vesihuoltolaitosten välisen yhteistyön lisääminen	58 %	55 %	67 %	60 %
Vesihuollon maksujen korottaminen	37 %	30 %	39 %	57 %
Palveluiden myynti/ostaminen toiselta vesihuoltolaitokselta (esim. operointi)	27 %	29 %	25 %	23 %
Vesihuoltolaitoksilta kunnalle tuloutettavan tuoton vähentäminen	24 %	24 %	4 %	47 %
Vesihuoltolaitosten yhdistäminen ylikunnallisiksi organisaatioiksi	19 %	11 %	22 %	40 %
Vesihuoltolaitosten yhtiöittäminen	17 %	17 %	12 %	21 %
Palveluiden ostaminen yksityisiltä toimijoilta	14 %	14 %	8 %	21 %
Velan otto	9 %	12 %	0 %	6 %
Vesihuollon yhdistäminen monialayhtiöiksi muiden toimintojen kanssa	7 %	6 %	10 %	9 %

YHTEENVETO

Keskeiset havainnot 1/2

- Vesihuollon nykytila ja ymmärrys ongelmista
 - Vesihuollon tila koetaan kokonaisuutena hyväksi, mikä on osin ristiriidassa vesihuollon infrastruktuurin korjausvelan kanssa
 - Taloudellinen kestävyys nousee selkeästi heikoimmaksi arvioiduksi osa-alueeksi muihin toiminnan osa-alueisiin verrattuna ja on heikentynyt vuodesta 2022
 - Pienimmissä laitoksissa taloudellinen kestävyys ja resurssien riittävyys arvioidaan heikommaksi kuin suurissa yksiköissä
- Korjausvelka ja resursointi
 - Kyselyn mukaan vesihuollon infrastruktuurin korjausvelkaan olisi reagoitu aiempaa aktiivisemmin, mutta toimenpiteet painottuvat edelleen suuriin laitoksiin
 - Pienissä ja keskisuurissa yksiköissä korjausvelkaan reagoiminen on kyselyn mukaan ollut hitaampaa ja useammin vasta valmisteluvaiheessa
- Vesimaksujen korotukset
 - Selvä enemmistö vastaajista on valmis vesihuollon maksujen korotuksiin tai kertoo, että niitä on jo tehty
 - Vastustus maksujen korotuksille on vähäisintä viranhaltijajohdossa ja vesihuoltolaitosten johdossa
 - Poliittisessa johdossa maksukorotuksiin liittyy enemmän varauksia, mutta enemmistö suhtautuu niihin vähintään neutraalisti
 - Mitä paremmin vastaajat tuntevat vesihuollon todellisen tilan, sitä valmiimpia he ovat hyväksymään maksujen korotukset

Keskeiset havainnot 2/2

- Ylikunnallinen vesihuolto ja rakenteelliset muutokset
 - Ylikunnalliseen vesihuoltoon suhtautuminen jakautuu selvästi vastaajaryhmien välillä
 - Viranhaltijajohto ja vesilaitosjohtajat suhtautuvat ylikunnallisiin ratkaisuihin selvästi poliittista johtoa myönteisemmin
 - Poliittisessa johdossa korostuu huoli päätäntävällän säilymisestä omassa kunnassa
- Yhteistyö ja yhdistymiset resurssien vahvistajina
 - Vesihuoltolaitosten välisen yhteistyön lisääminen on selvästi kannatetuin keino vahvistaa resursseja
 - Vesilaitosjohto suhtautuu yhdistymisiin ja operointiyhteistyöhön selvästi myönteisemmin kuin poliittinen johto

Lisätietoa selvityksestä:

Melina Mäntylä
melina.Mantyla@aularesearch.fi
+358 40 821 7842

Henri Kääriäinen
henri.kaariainen@aularesearch.fi
+358 40 583 5202

Aula Research

